

Metsänomistajan oikeudet ja velvollisuudet

Harvennushakkuissa on jätettävä kasvamaan vähintään lain edellyttämä määrä kasvatuskelpoista ja tasaisesti jakautunutta puustoa. Uudistushakkuusta seuraa uudistamisvelvoite, eli velvollisuus aikaansaada määräajassa lain asettamien kriteerien mukainen taimikko. Metsanhoidon suositukset auttavat valitsemaan omiin tavoitteisiin sopivan tavan harventaa ja uudistaa metsää. Kuva: © Maria Lindén.

Metsänomistamiseen liittyy sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Metsien käyttöä rajoittaa ja ohjaa metsälaki ja joukko muita lakeja. Säädösten puitteissa metsänomistajalla on laaja oikeus ja mahdollisuus toimia tavoitteidensa mukaisesti. Metsien käyttöön vaikuttaa myös metsänomistajan tekemät sitoumukset, kuten metsäsertifiointi tai maanvuokrasopimus.

Tiivistelmä

- Metsanomistajalla on lainsäädännön puitteissa oikeus käyttää tai suojella metsää tavoitteidensa mukaisesti.
- Metsien käyttöä ohjaavista säädöksistä keskeisimmät ovat metsälaki ja sitä tarkentava asetus, luonnonsuojelulaki, vesilaki, laki metsätuhojen torjunnasta, muinaismuistolaki ja rakentamislain maisematyö lupa.
- Jokaisenoikeudet mahdollistavat metsien virkistyskäytön ilman metsanomistajan suostumusta. Metsanomistaja voi myöntää oikeuksia mm. metsästykseseen ja muuhun jokaisenoikeudet ylittävään virkistyskäyttöön.
- Metsanomistajalle muodostuu oikeuksia ja velvollisuuksia 1) metsäomaisuuden hoidosta, 2) puustotuhojen seurauksena ja 3) aktiivisesta metsän hoidosta ja käytöstä.
- Metsän hakkuista ja ojituksesta on yleensä tehtävä ilmoitus viranomaiselle. Osa toimista vaatii luvan.
- Metsanomistajalla on oikeus liittää metsänsä metsäsertifiointiin, josta seuraa myös velvollisuuksia.
- Metsanomistajalla on oikeus hakea valtion tukea metsänhoitotöihin, luonnonhoitoon ja suojeluun.

Metsanomistaja päättää metsiensä käytöstä

Metsän vastuulliseen omistamiseen kuuluu tietoisten valintojen tekeminen ja huolehtiminen metsän kestävästä hoidosta ja käytöstä. Metsanomistaja huolehtii metsien kasvukyvystä ja hiilensidonnasta, luonnon monimuotoisuudesta, maaperän ja vesistöjen hyvästä tilasta sekä metsän käytön sosiaalisesta kestävydestä.

Metsanomistajan vähimmäisvastuut ja toiminnan reunaehdot perustuvat lainsäädäntöön. Metsanomistaja voi valita oman tapansa hyödyntää metsää lainsäädännön asettamissa rajoissa. Metsän suojelu on yksi metsän käyttömuodoista.

Lainsäädäntö ei velvoita metsanomistajaa tekemään metsänhoitotöitä tai hakkuita. Poikkeuksena ovat metsätuholain mukaiset velvoitteet sellaisissa tapauksissa, joissa vahingoittuneen havupuuston määrä ylittää laissa määritellyt raja-arvot. Tavoitteena on välttää vahingon laajeneminen hyönteistuhojen takia.

Metsien käyttöä ohjaavia lakeja

Tärkeimmät metsanomistajan toimintaa ohjaavat säädökset ovat:

Metsälaki – käsittelyn vähimmäisvaatimukset ja reunaehdot sekä erityisen tärkeiden elinympäristöjen turvaaminen

Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä – metsälakia tarkentavat säännökset

Luonnonsuojelulaki – suojelualueiden huomioiminen, eliölajien ja luontotyyppien suojelu

Vesilaki – vesiluontotyyppien suojelu, ojitus, vesien ja pohjaveden hyvän tilan säilyttäminen

Laki metsätuhojen torjunnasta – metsätuhojen syntymisen ja leviämisen ehkäiseminen

Muinaismuistolaki – kiinteiden muinaisjäännösten säilyttäminen.

Muita säädöksiä: riistavahinkolaki, yksityistielaki, maastoliikennelaki, laki metsätalouden määräaikaaisesta kannustejärjestelmästä (Metka), rakentamislaki ja alueidenkäyttölaki (maisematyölupa, kaavoituksen vaikutukset), maa-aineslaki, lunastuslaki, ulkoilulaki, poronhoitolaki, kiinteistönmuodostamislaki (mm. rasitteet), laki eräistä naapuruussuhteista (rajojen avaaminen), ympäristönsuojelulaki (maaperän ja pohjaveden pilaamiskielto sekä säädökset vesistöjen pilaantumisen estämiseksi ja korjaamiseksi) sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivit.

Metsien virkistyskäyttö ja metsästysoikeudet

Suomessa jokaisenoikeudet mahdollistavat metsien laajan virkistyskäytön ilman erillistä metsanomistajan suostumusta. Jokaisenoikeuksiin kuuluvat muun muassa:

- oikeus vahinkoa aiheuttamatta liikkua jalan, hiihtäen tai pyörällä
- oikeus poimia luonnonvaraisia marjoja ja sieniä.

Oikeuksiin liittyy velvollisuus olla vahingoittamatta toisten omaisuutta. Ilman metsanomistajan lupaa ei saa tehdä avotulta tai ajaa maastossa moottoriajoneuvolla. Myös linnunpöntön ripustaminen edellyttää metsanomistajan lupaa.

Metsanomistajalla on oikeus päättää omistamansa alueen metsästysoikeudesta sekä sen vuokraamisesta tai luovuttamisesta esimerkiksi paikalliselle metsästysseuralle.

Metsästysoikeuksien vuokraamisesta on suositeltavaa laatia aina kirjallinen sopimus.

Metsanomistajan oikeuksia ja velvollisuuksia kootusti

Metsanomistajan oikeudet ja velvollisuudet laajenevat metsän käytön aktiivisuuden myötä.

Valtaosa metsanomistajan oikeuksista ja velvollisuuksista liittyy metsien aktiiviseen hoitoon ja käyttöön. Metsän omistaminen tuo mukanaan muutamia perusvelvollisuuksia. Metsätuholaki velvoittaa metsanomistajaa toimimaan, jos luonnonhäiriö vaurioittaa merkittävästi havupuustoa.

Metsäomaisuuden hoitoon liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia

Oikeuksia	Velvollisuuksia
Vapaus valita omat tavat hyödyntää tai suojella metsää.	Lainhuudatuksen hakeminen kiinteistölle omistajanvaihdon jälkeen.
Oikeus pitää kiinteistöraja avoinna (1,5 metrin leveys). Tukkeutuneen rajan aukaisusta on ilmoitettava naapurikiinteistön omistajalle.	Kiinteistöveron maksaminen mahdollisista rakennuksista ja rakennuspaikoista.

Luonnonhäiriön aiheuttamaan puustotuhoon liittyvät oikeudet ja velvollisuudet

Oikeuksia	Velvollisuuksia
On oikeus myydä puut ja suositeltavaa jättää osa kuolleesta puusta elinympäristöksi lahoppulajistolle.	Velvoite poistaa vahingoittunut havupuusto tai toteuttaa muita metsätuholain mukaisia käsittelyvaihtoehtoja, jos vahingoittuneen puuston määrä ylittää lain asettamat raja-arvot (laki metsätuhojen torjunnasta).
Metsävakuutuksesta voi hakea korvauksia, mikäli sellainen on.	Ilmoitus hakkuusta metsänkäyttöilmoituksella. Ilmoituksella voidaan tarkentaa kyseessä olevan metsätuhon takia tehtävä hakkuu.

Puustoon kohdistuneesta tuhosta voi tehdä vapaaehtoisen ilmoituksen

Luonnonvarakeskukselle [lomakkeella](#).

Metsän aktiiviseen hoitoon ja käyttöön liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia

Oikeuksia	Velvollisuuksia
Oikeus hyödyntää metsää monipuolisesti ja saada siitä tuottoa omia tavoitteita painottaen: - puun myynti - kotitarvehakkuu - maan vuokraus tai myyminen - suojelu tai ennallistaminen - virkistyskäyttö - metsästysoikeuksien vuokraaminen - lupien myöntäminen metsän käyttöön - muu metsän taloudellinen hyödyntäminen. Metsän kehittäminen haluttuun suuntaan metsän- ja luonnonhoidon toimenpiteiden avulla.	Velvoite noudattaa lainsäädäntöä toimenpiteissä. - Metsänkäyttöilmoitus ennen hakkuita ja ilmoitus ojituksesta (tarvittaessa myös ojitusmätästys) ennen ojitukseen ryhtymistä. Osa toimista on luvanvaraisia. - Velvollisuus turvata lakisääteiset luontokohteet. - Metsälain uudistamisvelvoitteen mukaisesti metsän kasvu on varmistettava niin, että uudistushakkuista tehdessä tulee huolehtia uuden puuston syntymisestä. Kasvatushakkuissa – kuten harvennushakkuissa – on jätettävä kasvamaan vähintään lain edellyttämä määrä tasaisesti jakautunutta kasvatuskelpoista puustoa.
Oikeus tehdä metsää koskevia vapaaehtoisia sopimuksia, kuten liittää metsä metsäsertifiointiin.	Velvoite noudattaa sen metsäsertifiointijärjestelmän vaatimuksia, johon on vapaaehtoisesti liittynyt.
Yksityisellä metsanomistajalla on mahdollisuus hakea metsätalouden tukia metsän- ja luonnonhoitoon, metsäteihin ja metsän määräaikaiseen suojeluun.	Veroilmoituksen laadinta vuosittain. Velvollisuus maksaa veroja metsätalouden tuloista, metsätalouteen kohdistuvat verovähennykset huomioiden.

Mistä metsanomistajan tulee lain mukaan ilmoittaa ja mihin tarvitaan lupa?

Metsanomistajan on tärkeää tuntea, milloin toimenpiteistä on tehtävä ilmoitus ja milloin tarvitaan lupa.

Vastuu lakisääteisten luontokohteiden huomioimisesta on metsanomistajalla, metsän hakkaajalla sekä hakkuun suunnittelijalla.

Ennen toimenpiteitä voi aluekohtaisia rajoitteita ja suojelupäätöksiä selvittää muun muassa Metsään.fi-palvelusta tai kunnan ympäristöviranomaiselta.

Ilmoitusvelvollisuudet

- **Metsänkäyttöilmoitus** on tehtävä ennen hakkuiden aloittamista. Metsänkäyttöilmoitus tehdään Suomen metsäkeskukselle, ja se toimii tiedoksiantona viranomaiselle. Katso [lisätietoa metsänkäyttöilmoituksesta Suomen metsäkeskuksen sivuilta](#).
- **Ilmoitus ojituksesta** on tehtävä vesilain mukaisesti 60 vrk ennen ojitukseen ryhtymistä lupaviranomaiselle. Ilmoitus on tehtävä muusta kuin vähäisestä ojituksesta. Ilmoitus voi olla tarpeen tehdä myös muun muassa ojitusmätästyksestä ja piennarteiden rakentamisesta. Ojitusilmoitus on hyvä tehdä aina; viranomainen voi arvioida, onko ojituksen vaikutus vähäinen.

Luvanvaraisia toimenpiteitä

- Toimenpiteet **erityiskohteissa**. Esimerkiksi **suojealueelle** tai uhanalaisen lajin esiintymispaikalle tai niiden läheisyyteen suunnitellut toimet voivat edellyttää poikkeuslupaa tai viranomaisen hyväksyntää.
- Metsälain 10 §:n **erityisen tärkeiden elinympäristöjen** käsittelyä ja hoitotoimenpiteitä koskeva poikkeuslupa. Erityisen tärkeissä elinympäristöissä on mahdollista poikkeusluvalla toteuttaa metsälain kieltämiä käsittelyjä, mikäli metsanomistajalle muutoin aiheutuisi vähäistä suurempaa menetystä tai haittaa.
- Vesilain 2. luvun 11§:n **suojeitujen vesiluontotyyppien** (mm. lähteet ja norot) luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Lupa- ja valvontavirasto voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksen.
- **Kaava-alueilla** toimittaessa hakkuu voi edellyttää **rakentamislain** mukaisen **maisematyöluvan** hakemista. Jos metsä sijaitsee taajaman läheisyydessä, on syytä selvittää, rajoittaako kaavoitus alueella metsänkäyttöä.
- **Maa-ainesten** ottaminen voi edellyttää maa-aineslupaa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos maa-aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen.
- **Ojitukselle** on haettava tietyissä tilanteissa lupa. Ojitus on luvanvaraista esimerkiksi silloin, jos se aiheuttaa vesistön tilan huononemista.

Valtiontuet metsänhoitoon ja suojeluun

Metsänomistaja voi hakea tukea valtiolta tiettyihin metsänhoitotöihin. Yksityisille metsänomistajille tarkoitettua **Metka-tukea**^[1] voi hakea tiettyihin metsän- ja luonnonhoidon töihin, metsäteiden perusparannukseen sekä metsän määräaikaiseen suojeluun.

Metka-tukia eri toimenpiteille:

- Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki
- Terveyslannoituksen tuki
- Metsätietuki (ml. sillat)
- Suometsän hoidon tuki
- Kulotustuki
- Ympäristötuki
- Luonnonhoidon tuki.

Valtiolta voi myös saada korvauksen metsän suojelusta, jos tilalla on vapaaehtoisen suojelun kriteerit täyttäviä kohteita. Yksityinen metsänomistaja voi tarjota aluettaan vapaaehtoiseen suojeluun joko pysyvästi tai määräaikaaisesti **METSO-ohjelman** kautta. Määräaikainen 10 vuoden ympäristötukipäätös tehdään yhteistyössä Metsäkeskuksen kanssa. Vapaaehtoisesta pysyvästä suojelusta sovitaan alueellisen elinvoimakeskuksen kanssa.

Lisätietoa

Tietoa metsänomistajan oikeuksista, velvollisuuksista, omaisuuden järjestelyistä ja metsäverotuksesta on [Suomen metsäkeskuksen](#) sivuilla.

Lue lisää samasta aiheesta: Metsätilan hoito | [Metsanomistamisen tavoitteet](#)

Kirjallisuus

1. Metsakeskus.fi, Metka-tuet (viitattu 3.11.2025)

<https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metka-tuet/tietoa-metka-tuista>